

SLOVENSKI NAROD.

Iskanja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 15 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kraja, za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četrti stopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“. Opravištevno, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši

Gospodarske razmere v Bosni in Hercegovini.

Ves svet se zanima za vstanek naših južno-slavjanskih bratov; a dežele, v katerih se godé preimenitni dogodjaji, so skoraj menj znane nego najoddaljenejši kraji Amerike in Afrike. Turčin se je zapiral pred ostalo Evropo, kar je mogel, kajti dobro vé, da zapadna kultura ga bode neusmiljeno pahnula iz Evrope.

Mislimo, da ustrezemo svojim čitateljem, ako jim podajemo nekoliko natančnejših dat o gospodarskih razmerah Bosne in Hercegovine po poročilih avstrijskih inženirjev Geiberja in Lebretha, katera sta 1873 leta pomagala pri zidanju železnice od Serajeva do Novega.

Turška pokrajina Bosna s hercegovinsko pokrajino in pašalikom Novibazar je civiliziranej Evropsi najbližje ležeče turško posestvo. Obdelovanje zemlje je skoraj na tako nizke stopinji, kakor v srednjeazijskih deželah, da si je Bosna od narave obdarovana z bogatimi zakladi po rodovitnosti svoje zemlje. Goste šume pokrivajo gorovje, vsakovrstne rudnine se nahajajo. Dovolj je travnikov, da redé obilo živine.

Akopram meri Bosna s Hercegovino 1130 kvadratnih milj, ima vendar samo 1,200.000 prebivalcev. Površje nij še natanjko izmerjeno, kakor število prebivalcev nij bilo še nikdar natančno določeno.

Splošno se mora omeniti, da so Turki vedno najvažnejša površja, kakor tudi široke doline in rodovitne višine zasedli, ko so kristijane večjidel v zakrite in ozke gorske doline, kakor tudi v manj rodovitno hribovje

pritiskali. Visočine so pa večjidel ne obdelane.

Gore na severu in severovzhodni strani ležeče, segajo v višino do 6000 črevljev nad morjem in imajo precej široke hrbte. Bregovi so dobro obraščeni, na visokih planjavah pa so večjidel pašé. Doline so obdelane le blizu vasij, da si je zemlja povsod rodovitna in pripravna za njive, sadovnike in travnike.

Visoke planjave na jugu in jugovzhodu razprostirajo se v doline, katerih formacija je zelo podobna Krasu, in dospejo visočino do 9000 črevljev nad morjem. Doline so zelo strmotne in skalnate, večjidel dobro obraščene z gostimi šumami. Doline so ozke širokih se malo najde. Največje reke, po katerih se lahko ladije vozijo, so Sava, Una zlasti pa Bosna od Maglaja do njenega izteka v Savo. Potem Drina do Srednice, Sava do Predora in Narenta, katera skoz Dalmacijo v jadransko morje izteka, sicer pa bi se morale te reke popravljati, da bi bolj pripravne bile za plave in ladije.

Ceste so silno slabe, in baš zaradi tega se ne more nobeden promet živahno razvijati.

Spodnja in srednja Bosna rodi precej žita, tako, da ga še celo lahko izvažá v Hercegovino in tudi preko Save. Poljedelstvo pa je najbolj primitivno, kar se da misliti, samo neznatni del celega površja je obdelovan, obširneje planjave pa so obraščene z gostim divjem grmovjem. Orje se samo z lesenimi plugi, narejenimi z močne drevesne veje, snopje se izmlati s konji. Skednji so popolnem zauemarjeni. Seno in slama se na prostem nakopičijo.

Kmet (raja) je vsled svoje odvisnosti od

lenobnih turških posestnikov sam postal lenoben in nemaren, in le toliko delá, kolikor mu je za silo potreba, da od lakota ne pogine in da odraja davščino svojemu gospodu.

Zemlja navadno eno leto neobdelana ostane. Pšenica, rž, ječmen, oves, posebno kuruza dobro rodi, za vina so izvrstne lege, pa turški fanatizem zabrani nasajenje vinske trte.

Tobak se samo za domačo rabo prideluje, pa je izvrsten, po svetu znane so bosniške slive; rastlo bi tudi drugo sadje, ko bi se le ljudstvo hotelo pečati s sadjerejo.

(Konec prih.)

Vstanek v Hercegovini in Bosni.

Iz *Spljeta*, 2. septembra ob 6. uri zvečer. [Izv. telegram „Slov. Narodu.“] V bitki pri Nevesinji so ustaši sijajno povse zmagali. Nevesinje gori. Osvojili so tri trdnjave, odbili naval 1500 Turkov, kateri so trdnjavam na pomoč prišli. 200 (?) mrtvih, 80 ranjenih, mnogo ujetih Turkov. Ustaši so dobili 30 konjev, 100 pušek. Nikšič je obkoljen. Govorica gre, da je Črnagora uže napovedala vojsko.

Ustaši bijejo po vsej liniji ljut in krvav boj s Turčinom. Naš dopisnik iz *Spljeta* nam poroča (glej telegram), da so v bitki pri Nevesinji sijajno zmagali nad turško vojsko, ter jo v beg pognali. Pri Nevesinji so se precej iz početka ustaši utaborili. Tu se križajo poti na vse kraje Hercegovine, od Mostara do Nikšiča, iz Bosne skozi Hercegovino v Trebinje, iz Serajeva proti Črni-

Listek.

Iz srbske zgodovine *).

(Dalje.)

Še na smrtnej postelji je Štepan Lazarevič imenoval svojega nekdanjega nasprotnika Jurija Brankoviča za naslednika, ker je on bil poslednji iz Lazarjevega roda. Bil je Štepan zelo krepoten, ljudoljub in hraber knez, pa krepke volje in odločnosti mu je v teh težavnih časih manjkalo. Jurij Brankovič (1427—1457) je sedel na prestol uže 60 let star, pa bil je še zmirom čvrstega duha in v besedi njegovi je bila moč. Bil pa je zvižan in malo zvest in pošten. Vedno je omahoval v svoji politiki med Ogri in Turki; zdaj je bil prijatelj, zdaj sovražnik Turkom. Že leta 1430 je Murat po poslancih zahteval Srbijo v svojo last.

*) Iz „Slovanstvo I. del. Hrvati in Srbi.“ Spisal M. Pleteršnik.

Takrat ga je še z davkom potolažil. Iskal je med tem pomoči pri Ogrih, katero si je s tem pridobil, da jim je že davno od njih zaželeno trdnjavo Belgrad za druga posestva na Ogerskem zamenil; ali s tem je se vé da Srbe zelo razžalil. Pa kmalu zopet pridere Murat, Bajazidov naslednik, v deželo, in nekoliko mest razdene. Takrat ga Jurij s tem utolaži, da mu dá svojo hčer Marijo in mu pošlje kot zastavljence njene starše brate. Pa l. 1435 je Murat zopet prišel z vojsko nad Srbijo. Takrat so pa Ogri Srbom na pomoč prišli in Turke pregnali. Ali ti so prišli kmalu zopet z novo vojsko in pribojevali vso deželo, razun Belgrada. Jurij pa je ubežal na Ogersko, med tem ko je sultan se maščeval nad zastavljenci in jih dal oslepiti. Ko je na Ogerskem kuga začela razsajati, je Jurij se podal v Bar in od tod v Dubrovnik, kar nij bilo Dubrovničanom po volji, ker so se bali, da bi jih zapletel v vojsko s Turki. Zato se je kmalu

zopet na Ogersko vrnil. Med tem pa je slavni ogerski vojskovodja Hunjad vso Srbijo zopet pribojeval, in Sultan je bil prisiljen, mir skleniti, ker se je tedaj tudi glasoviti Skenderbeg v albanskih gorah pokazoval. Jurij je od Ogrov nazaj dobil svojo deželo leta 1444).

Kmalu so se Ogri zopet v vojsko s Turki zapleli; ali Jurij jim takrat nij pomagal, ampak je miren ostal, upaje, da mu bo za to tudi Sultan potrdil dežele, ki jih je imel kot lastnino. Tako je največ pripomogel, da so bili Ogri dvakrat pri Varni (1444) in pozneje na Kosovem (1448), potolčeni. Še celo bežečega Hunjada je dal v Smederevu v ječo zapreti in ga je tam nekaj časa držal, dokler se nij udal ogerskim grozotvam in Hunjadovim prošnjam. Za to ravnanje so se Ogri naslednje leto strašno maščevali in so razsajali po Jurijevi deželi, dokler nij miru od njih izprosil. Muratov naslednik Mohamed II. je uničil l. 1453 cari-

gori. Nevesinje je tedaj imenitno strateško mesto. Turkom mora vse biti ležeče na tem, da si odprejo cesto čez nevesinjsko planjavo. Uže trikrat so napadali ustaše, pa se vselej morali umakniti s krvavimi glavami.

Drugi boj se bje 20 ur od Nevesinja proti jugu okoli Nikšića prav na črnogorski meji. Tudi tukaj ustaši napredujejo. Nikšić je stara trdnjava s precej močno turško posadko. Okolo Nikšića je po vrhovih več ko 20 malih trdnjav, katere so ustaši večidel uže vzeli. Zdaj oblegujejo trdnjavo samo. Ako Črnogora boj napove in ustašem pošlje nekaj kanonov, potem utegne Nikšić kmalu priti v oblast ustašev.

Manj srečno so se bojevali ustaši na tretjem bojišču okolo Trebinja. Tukaj so bili ustaši iz južne Hercegovine, katerim so se pridružili prostovoljci prihiteči iz raznih slovanskih krajev. Odtod je naš hrabri junak Miroslav Hubmajer z eno četo prostovoljcev udaril proti trdnjavi Drienobli z avstrijske meje. Oblegal je trdnjavo; ker se nij udala, skušal je, kakor se bere v poročilu „N. W. Tagbl.“ z dinamitom razrušiti trdnjavo, kar se mu pa nij posrečilo. Potem se je pa vrnil proti Trebinju, menda vsled vesti da turška vojska pri Kleku izbarkana, maršira na Trebinje, kamor je Der- viš-paša tudi iz Mostara poslal več 1000 mož, da osvobode Trebinje. Poveljnik ustašev v tem kraju, Ljubobratič je v tem z drugimi vodji bil odšel v samostan Kosierevo k posvetovanju. Ustaši tedaj nijso imeli svojih vodjev in so se pred turško premočjo udmaknili od Trebinja proti Zubcem. V samostanu Duže pa je ostal Hubmajer s svojo četo in se branil proti navalu štirih turških bataljonov. Od tega boja dozdej še nemamo pravih poročil; samo to vemo iz turških virov, da so Turki Duže posedli in da so tudi ti ustaši se odmaknili v Zubce. Ta boj se je vršil v nedeljo 30. avgusta.

V torek 1. septembra smo sprejeli iz Dubrovnika telegram podpisan od Miroslava Hubmajerja, katerega smo priobčili v večerajšem listu. Češki „Narodni Listy“ pak so dobili 31. avgusta telegram iz Dubrovnika da je dopisnik „Nar. Listov“ Havlasa v boji pri Dužih 30. avgusta na levem krilu vojske z Hubmajerjem predaleč naprej dirjal proti Turkom in da sta se Hubmajer

in Havlasa po končanem boji pogrešala. Ali sta padla ali bila ujeta od Turkov.

A 1. septembra je Havlasa prišel v Dubrovnik. Bil je lahko ranjen in pripovedoval, da je z veliko nevarnostjo se zmuznil skozi turške prednje straže.

Ker se vsi narodni krogi in to po pravici zelo zanimajo za osodo našega Miroslava, kateri je prvi izmed slovanskih mladencev na pomoč hitel našim južnoslovanskim bratom, smo se precej telegrafskim potom obrnili do g. Havlase, naj nam poroča, kaj mu je znano od Miroslava Hubmajerja.

Telegram v Dubrovnik smo ob 7. uri zjutraj odposlali, a zdaj ob 6. uri zvečer, ko list končujemo nijmo še dobili odgovora.

Iz Dubrovnika je prejel „Obzor“ telegram od osebe, ki je dobro podučena, da izjava dunajske „Pol. Korr.“ o črnogorski politiki nij istinita. Mi smo precej izrekli, da ne moremo verjeti na tako dvoumno obnašanje črnogorskega kneza. Nikolaj gotovo nij pozabil, kako se mu je l. 1862 njegovo politikovanje izplačalo. Tudi tačas nij hotel v boj in diplomatizoval, da so Turki imeli dovolj časa, veliko armado v Hercegovini skupaj spraviti. Končno so Črnogorci prisilili kneza na boj, a bilo je prekasno.

Zubci so mesto in kraj mej Dalmacijo in Črnogoro. Tu je domovina Luke Vukaloviča in slavnih junakov, ki so od leta 1852 do 1862 se bojevali proti celi turški armadi. Tukaj je l. 1857, ko so ustaši po celi Hercegovini od turške armade bili pobiti, Luka Vukalovič zbral Zubčane in s 1000 mož udaril proti Trebinju. Pri samostanu Duže se je 21. maja 1857 vnel krvavi boj, v katerem so zmagali ustaši in turško vojsko gnali do Trebinja. Tačas je hitel Ljubobratič, ki je ravno dovršil svoje študije, v domovino in se Vukaloviču pridružil, katerega zvesti tovariš je ostal do pomirjenja Hercegovine l. 1862. Tudi zdaj so se ustaši umaknili v Zubce in Ljubobratič zbira na novo svoje čete, da zopet udari na Trebinje.

Tikoma boja na Turškem prinašajo listi še sledeče brzojavne vesti:

Iz Beograda 2. sept. Preteklo noč so udarli Turki pri gorovji Stolac na jugozapadu

na srbsko zemljo. Umrili so več prebivalcev vasi Javorja, ter odgnali živino.

Dubrovnik 2. sept. Poročila o črnogorski politiki so zlagana, (da je namreč črnogorska vlada Turkom dovolila, da so čez njeno zemljo prevedeli trdnjavo Nikšić z živžem.) Pri Vasojevičih so bili Turki tepeni. Nikšić se oblegova. (To je privaten telegram „Obzora“ iz Črne gore iz popolnem zanesljivega vira, ker je uredništvo ondi vprašalo, kaj da pomenijo vesti v „Pol. Corr.“)

Cetinje 1. sept. Črnogora vsak hip začne vojsko. Vsi Turkom prijazni dopisniki so iz Črnogore izpodejeni. Poslanik je odšel na Dunaj, v Berlin ter v Petrograd, da začetek boja naznani, oziroma opraviči.

Beograd 2. sept. Položaj je nevaren. Vsi stanovi naroda zahtevajo na glas boj. Skupščina je sprejela 200 telegramov ki isto zahtevajo.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 3. septembra.

Na Ogerskem nijso zadovoljni s prestolnim ogovorom. Sodba ogerskih listov o njem je mrzla. Vsi tožijo več ali manj, da prinaša mesto jasnega programa le nek program o delovanju državnega zbora, ki se more pri njegovem nedoločnem in zmedenem zadržanju na vse strani tolmačiti. Posebno energično graja vlado Senyejev organ „Ung. Lloyd.“ „Magyar Ujsag,“ list okrajne leveice, pa prestolnega govora niti ne omenja. — V prvi seji državnega zbora se je dogodil škandal, ka je Iranyi izrekel, da on in njegovi tovariši ne bodo prišli k slovesnemu odprtju državnega zbora v grad, če se jim ne zagotovi, da se črno-rumena zastava ne bo razobesila. On jo smatra ko avstrijsko, ki je na Ogerskem tako malo na mestu, kakor ogerska pri odprtju državnega zbora na Dunaji. Najbolje pa bi bilo, da bi se državni zbor v parlamentnem sloslopi odprl. Minister Wenkheim je na to odgovoril, da je zastava ta vladajoče hiše, da pa od odprtja vsakdo lahko izostane, komur nij po volji. To je letos uže drugi pot, da Ogrji javno perhorecirajo državno zastavo. — V drugi seji je Deak položil mandat.

Vnanje države.

O sedanji politični situaciji in o držanji avstrijske vlade proti hercegovinski vstaji piše dopisnik v A. All. Ztg.: „Vse

gradsko cesarstvo, — kar so Ogrji in Srbi mirno gledali, — in se zdaj obrnil proti ostankom srbskega carstva. En grad za drugim je prišel sovražniku v pest, le trdnjavi Smederevo in Beograd ste se krepko držali. Zdaj je zopet od Ogrov si pomoči izprosil in združen z njimi je premagal Turke. Ali tudi zdaj se je zopet nekako nagibal na turško stran. V boji z nekim ogerskim velikašem pa je bil ranjen in ujet, ali Ogrji so ga velikodušno zopet izpustili.

Kmalu potem je umrl l. 1457, 90 let star, in na smrtni postelji je ukazal, naj mu nasleduje žena Irena s tremi sinovi, ki pa naj bodo njej pokorni. Ali najmlajši sin Štepan je svojo mater ostrupil in svoja brata pregnal. Ko je pa Mohamed k vojski proti njemu se spravljal, je umrl. Njegova vdova, ki si v veliki zadregi nij vedela pomoči, si je umislila, vso deželo postaviti pod višjo oblast papeževu, nadjaže se, da

bodo katoliške vlade jo Turkom vbrani. Ali ves pravoslavni narod se je vzdignil proti tej daritvi, in ko se je sultan s svojo vojsko bližal, so mu najznamenitejši državljani nasproti šli, ter se njegovi obrambi izročili l. 1459. Pa v kljub tej skoro prostovoljni podvržbi — groza je slišati — so Turki deželo razdijali in razljudili, samostane in cerkve podrli in 200.000 ljudi v sužnost odpeljali. Srbija pa je postala turška provincija.

Iz Brankovićeve rodovine se še omenjajo Štepan, Lazarjev brat, potem Vuk in Jovan kot despoti onih Srbov, ki so se na Ogersko preselili, beže pred turškim nasilstvom.

Srbska zemlja je postala lastnina sultanova. Kar je srbskih plemenitašev prestopilo k mohamedanski veri, postali so spahi, t. j. sultanovi bojniki, in so dobili od njega obširna zemljišča. Vse drugo ljudstvo je

kot raja predano bila na milost in nemilost tem spahijem in tujim svetnim, kakor tudi cerkvenim oblastnikom; zakaj po padu domače hirarhije so bili biskupi izvoljeni iz grških Fanariotov. Plačevali so Srbi velike davke in težko robotovali svojim gospodom. V tolažilo jim je bila v teh težkih časih vera, rodbinsko življenje v zadrugah, spomin nekdanjih slavnih časov, ki je živel v njih prekrasnih epiških pesnih, in naposled Črnogorci in hajduci, kakor tudi drugi sosedni krščanski narodi, ki so večni boj bojevali s Turki. Posebno so se Srbi ozirali na ogerskega kralja, od katerega so pričakovali osvobojenja. Pa še le konec 17. stoletja jim je bilo dano, potegovati se za jugoslovanske zemlje. L. 1690 je pozval cesar Leopold vse Jugoslovane, prijeti orožje zoper Turka. Srbi so to storili, pa brez posebnega uspeha. Naslednjega leta preselilo se je veliko šte- vilo srbskih rodbin pod vodstvom patriarha

kaže na to, ako se zmirom rastoče gibanje v Srbiji in Črnigori premisli, da je glavni sedež upora prav v Belgradu in Cetinju. Če se to dokaže, potem bi situacija vsakako dobila v hipu vse drugo lice, se ve da tako, katero ne bi iznenadilo vlad, ki so uže zdavnaj tudi na to pomislile. Tako knezu Milanu kakor knezu Nikolaju se je od tukaj (iz Dunaja) kakor tudi iz Petrograda že večkrat naznanilo, da naj se varujeta boja s Turki, ker ne le da ne moreta računati na podporo vlad, nego jima bodo te tudi odločno nasproti. Vse je uže prekrbljeno za slučaj. Avstrija, kot najbližji sosed, ima posebno vdeležje pri tem, da Srbiji z železno pestjo zabrani akcijo proti Turkom in uzrok imamo misliti, da je za ta slučaj, v katerem bi s pooblastenjem naročilo svojih zaveznikov izvrševala, diplomatično in vojno pripravljena. Brez največje sile se ve da ne bode vhoda v Srbijo, ali če mora biti, nas vsi oziri in vse simpatije (!) za Srbijo, ne bodo zadržavale, da ne bi stopili v akcijo, primerno programu politike treh cesarjev; in to posebno za to, ker je misliti, da se vzajemnost razteza tudi na žrtve, katerih bi pri tem treba bilo, in so se vlade tudi glede primernega odškodovanja zedinile. — Še tega se nam manjka. Tedaj ne le, da se naši bratje na jugu ne podpirajo in se jim z dvolno nevtralnostjo škoduje, nego Avstrija naj bi žrtvovalo še ljudi in denar za to, da se podla in nemarna turška oblast v Evropi obrani! Lepa hvala za take „simpatije“ in za tako politiko. Upamo pa, da imajo vodstvo avstrijske vlade še v rokah močje, ki ne bodo hoteli biti Bismarkovi hlapci in turške vlade beriči!

Angleški največjavnejši list „Times“ terja, da naj se turške zadeve kar najhitreje uredijo. Poslaniki ne morejo doseči ničesar, tako tudi ne sumljivosti mej Avstrijo in Rusijo, o kateri se govori, na kar pa „Times“ ne verujejo, potolažiti. Prusija ima vsakako pri tej sumljivosti največ vdeležja, ker vse dotične vesti dohajajo iz Berolina. „Times“ dalje menijo, da bi bila samostojna Bosna za Avstrijo menj nevarna, nego sedanja. Ko bi nobena vlada Turčije ne podpirala, bi poslednja ne bila v stani le en mesec izhajati.

Turška vlada nij hotela z vojsko odjenjati, kakor je baje hotel avstrijski poslanec grof Zichy sultanu nasvetovati, dokler da bi se z ustaši pogajalo; vsled tega pa se tudi nikdo od ustašev nij upal terjati, da bi tačas orožje položili. Vsaj tudi nikogar nij bilo, ki bi bil voljan se pogajati brez garancij. Vlade so prepustile Turčiji, da zatara upor z orožjem, kar pa dosedaj še nij bila v stanu dovršiti, kljubu vspehom, katere je imela poslednje dni pri Trebinji in mo-

Arsenije Črnojevića na južno Ogersko, kakor so mislili, le za nekaj časa, dokler bi cesarske vojske jim oslobodile domačijo; ali prišlo je drugače; ostali so za stanovitno tam.

L. 1718 je po požarevačkem miru Srbija z Banatom in z večjim delom Bosne prišla pod Avstrijo. Pa prevzetno obnašanje avstrijskih častnikov in uradnikov je kmalu vso simpatijo do krščanske vlade zadušilo, tako, da so v vojski, katero je imel Karl VI. l. 1738 s Turki, Srbi sami nekoliko pripomogli, da so zopet prišli pod Turka, kar se je zgodilo vsled belgradskega mira 1739. Ali Turki se jim nikakor nijso hvaležni izkazali, ampak so jih zatirali, kakor prej. Zato so se Srbi v vojski, ki sta jo proti Turkom začela Jožef II. in Katarina, ruska carica, radi zopet za Avstrijo vzdignili, toda brez vspeha.

(Konec prihodnjič.)

nastiru Duže, za katere se mora v prvi vrsti zahvaliti avstrijskeji vladi, kl je dopustila, da so Turki po njeni zemlji marširali čez Klek proti Trebinju. Vendar se pa Turčija silno napenja, ter hoče imeti sedaj uže 12000 mož v Hercegovini, katere hoče v kratkem vzmožiti na 30000 (kako?), da se upre nevarnosti, katera jej preti od strani srbske in črnogorske. V Carigradu so zaradi Srbije zelo v strahu. Kljub temu, da tuje vlade na vso moč vplivajo v Belgradu, je vendar razburjenje v kneževini čezdalje huje in Turčiji nevarneje. Uže volitve v skupščino so turško vlado vznemirile, čakala je le še na imenovanje novega ministerstva, da pošlje svojo vojsko na srbsko mejo. Hussein Avni paša sam bode prevzel vrhovno vodstvo, ter hode eventualno tudi Srbijo okupiral. (!)

Na **Francoskem** se kljubu vsem naporom republika čedalje bolj utrjuje. Tako piše „Opinion nationale“ o sklepu generalnih svetov: „Sklenila se je zveza zmernih duhov na podlagi ustavne republike. Monarhična stranka v legitimistični in orleanski obliki je nehala, in republikancem nasproti ostanejo le bonapartisti. Toda te zavira sklep narodne skupščine od 20. februarja, in do leta 1880 morejo k večem le revizijo ustave terjati. Do tle pa bodo morali oni izmed njih, ki so v kako zbornico voljeni, nehoté za utrdjenje republike delati.“

Dopisi.

Iz Slovenskega Štajerja. 30. avg. [Izv. dop.] (O važnosti materne jezika v ljudskih šolah.) V zadnjih časih se je mej slovenskimi i nemškimi učitelji hud boj vnel zaradi učnega jezika v ljudskih šolah. Narodom pravičen človek, nij mu treba ravno pedagog biti, — rekel bi: E, na Nemškem naj se nemški, a po Slovenskem slovenski podučuje. Nemški učitelji uže podučujejo nemški, tedaj v materinem jeziku; a kaj pa mi učitelji po Slovenskem, menda slovensko mladino po nemški, Nemcem na ljubo? To pa vendar zahtevajo naši nemški in nemškutarski kolegi, ter ne vedo in nečejo vedeti, da se mladina more le v materinem jeziku zdatno izobraževati. Kričijo ti nemški učitelji uže dovolj, kako njih društva i šole napredujejo, a kakor se mi zdi, čitajo pedagogičnih knjig prav malo, sicer bi ne zahtevali od nas kaj takega, kar so pedagogi vseh časov i vseh narodov zavrgli. Poslušajmo dr. H. Kefersteina, nemškega pedagoga, kaj on v svoji knjigi, ki nam je bila od nemških učiteljev tako gorsko nasvetovana, pravi: „Eine Erziehung in fremder Sprache muss die jugendlichen Gemüther nothwendig missbilden und irre führen. Eine fremde Sprache ist zur Erziehung der Jugend in ihren Kreisen nichts oder ein Irrlicht“. Pri podučevanju v tujem jeziku se mladostni dah, mesto da bi se oživiljal, le terpinči in umori. Tudi jezik ogreje mladostno srce le za tujščino, a za domačo stvar, za domačo omiko ostane mrzlo. Ljubezen do domovine i očetnjave se tudi le v domačem, materinem jeziku vname. Saj dr. Keferstein pravi: „Ja wodurch sollen wir Patriotismus und Liebe zu unserem Vaterlande erlangen, als durch unsere Sprache“. Dalje pravi: „Der Gelehrte, der fremde Sprachen weiss, und in seiner eigenen ein Barbar bleibt, der die veralteten Wörter der Griechen und Römer aufzählt, und doch bei jeder Zeile eines Briefes in seiner Muttersprache sich lächerlich macht, muss dennoch nicht ein grosser Gelehrter sein. O warum hat ihn das Schicksal nicht 1000 Jahre früher

geboren werden lassen! Im Chaos (zmešnjava) der Barbarei wäre er ein Apostel der Beredsamkeit geworden; jetzt ist er ein lächerlicher Vielwisseur“. Žalibog pa, imeli smo i še sedaj imamo učitelje na pripravnicah, kateri materni, učini jezik prihodnjih učiteljev zanemarjajo, ter hočejo iz slovenskih pripravnikov nemške učitelje odgojiti. Ko bi se pripravniki le nekoliko v slovenščini prednašati vadili, ne prišli bi pri prednašanju različnih predmetov v slovenskih ljudskih šolah tako lahko v zadrego. Kakor se iz tega razvidi, nemamo za Slovence še nobene učiteljske pripravnice. Zdaj nam pa še naj kdo reče, da se Slovincem krivica ne godi. (§19?) Poslušajmo še dalje pedagoga Kefersteina, kaj pravi: „Ein Labyrinth von Sprachen, (die ich erlernen muss), wo ich mich verirre, wenn mich nicht ein Leitfadent leitet, Wohl! und dieses ist meine Muttersprache, der ich also die Erstlinge meines Fleisses opfern muss.“ Dalje on dokaže, da se prava vrednost človeka še le tačas razvija, če spoznava od mladosti krog svojega sveta, svojih okoliščin itd.

Slovenski učitelji se tedaj maternega jezika nikoli sramovali ne bomo, toliko značaja nam nemški in nemškutarski učitelji uže smejo pripisovati. Če vprašamo Diestervega, Pestalozzija in druge slavne pedagoge odgovorili nam bodejo ravno isto. Nemškimi otrokom se najbolj nemški, a slovenskim najbolj slovenski jezik prileže. Večletna skušnija nas tudi uči, da ljudska šola ne izuri slovenskih dečkov toliko, da bi jim kaj koristila; po novih šolskih postavah je še to manj mogoče, ker so se v šole vpeljali še drugi, za občno omiko potrebni predmeti. Če je res uže mogoče tuji jezik v ljudskih šolah gojiti, čemu ne gojijo naši nemški kolegi zraven predpisanih predmetov še francosčino ali slovenščino kot drugi deželni jezik? Velikokrat sem uže od kmetov slišal praviti: Čemu smo vendar v starih šolah bili toliko z nemščino trpinčeni, katere se nikoli naučiti nijsmo mogli. Tudi bi nam zdaj toliko ne koristila, ker se tukaj le slovensko govori. Rajše bi se bili slovenskega branja, spisovanja, računanja, kmetijstva itd. učili. Ti nauki bi nam ravno sedaj mnogo koristili.“

Kje so časi, ko je večjidel vsacega mrzlca tresla, kadar jih je čakala palica, ker se „šprahlere“ dobro po nemški naučili nijso. — Le materni jezik je pravi dušni govor otrok, le v materinem jeziku se vzbujajo njegova dušna omika in le v materinem jeziku se ponavljajo presladki spomini našega zlatega, mladega časa.

Ne jemljimo in ne kvarimo tedaj otročičem njih najdražji zaklad. Otrok ljubi le eno mater in le njen jezik. Kdor vzame otroku materni jezik, mu vzame tudi domovino.

J. K.

Domače stvari.

— (Iz Rojana pri Trstu) se nam piše 2. septembra: V rojanski čitalnici bode v tekočem mesecu beseda s petjem in dramatično predstavo, katere dohodek je namenjen v podporo ubogih družin, katere so pred svojim barbarskim despotom Turkom iz Hercegovine in Bosne na našo zemljo pribegnile. Upati je, da bodo Slovani Trsta in okolice pri tej priložnosti svoje rodoljubje

pokazali in gledé blazega, jako važnega namena to besedo prav obilno obiskali. Program in dan besede bodemo pozneje naznanili.

— (Za novo šolsko poslopje v Lembahu) se je dne 23. avg. vogelni kamen položil in blagoslovil. V kamen dejana „spomenica“ obsegajoča zgodovino obravnav te šole. Vse stroške, ki znašajo 16.000 gl. a. v., bodo plačale občine — razven milega daru 100 gl., ki ga je blagodušno poklonil g. Jože Kodela, posestnik v Mariboru; za kar se mu šolski odbor tukaj očitno zahvali. Slava mu!

— (Iz Babinec na Slovenskem Štajerskem) se piše „Slov. Gosp.“: „Človek nikdar ne vé, kde ga nesreča čaka. Tako je bila neka 21letna deklica hudo poškodovana dne 21. avgusta, pri parnej mlatilnici na Cvenu. Mašina njej je zgrabila desno nogo, ter celo zdrobila in pri členu odtrgala. Siroto so takoj odpeljali v Ljutomer v bolnišnico, kder je po veliki bolečini čez 2 dni umrla. Pri mlatilnicah se mora dobro paziti, da se ne zgodi kaka nesreča. — Nekaj dni poprej se je iz Stročjevesi kmet Kreft peljal iz mlina. Hoteč stopiti iz voza, pade tako nesrečno, da mu je kolo čeljust zdrobilo. — V noči od 27.—28. avg. se je vnel ogenj v Muti, ter je kmetu Rajhu upepelil gospodarska poslopja, ki so bila še le pred 2 letoma pozidana.

Telegram „Slovenskemu Narodu“.

Iz Dubrovnika 3. septembra. Hubmajer je v Zubcah. Bil je 1. septembra tukaj in oddal omenjeni telegram na Vaš list.

Havlasa.

Vsem bolnim moč in zdravje brez leka

in brez stroškov po izvrstni

Revalesscière du Barry

v Londonu.

23 let uže je nij bolezn, ki bi jo ne bila ozdravila ta prijetna zdravilna hrana, pri odraslih in otrocih brez medicini in stroškov; zdravi vse bolezni v želodcu, na živcih, dalje prsne, i na jetrah; žleze i naduho, bolečine v ledvicah, jetiko, kašelj, neprebavljenje, zaprtje, prehlajenje, nespanje, slabosti, zlato žilo, vodenico, mrzlico, vrtoglavje, silenje krvi v glavo, šumenje v ušesih, slabosti in blevanje pri nosečih, otožnost, diabet, trganje, shujšanje, bledico in prehlajenje; posebno se priporoča za dojenice in je boljše, nego dojmično mleko. — Izkaz iz mej 80.000 spričeval zdravih, brez vsake medicine, mej njimi spričevala profesorja Dr. Wurzerja, g. F. V. Beneka, pravega profesorja medicine na vseučilišču v Mariboru, zdravilnega svetnika Dr. Angelsteina, Dr. Shorelanda, Dr. Campbella, prof. Dr. Dédé, Dr. Uré, grofinje Castlestuart, Markize de Brehan a mnogo drugih imenitnih oseb, se razpošiljava na posebno zahtevanje zastoj.

Kratki izkaz iz 80.000 spričevalov.

Spričevalo zdravilnega svetnika Dr. Wurzerja,

Bonn, 10. jul. 1852.

Revalesscière Du Barry v mnogih slučajih nagrađi vsa zdravila. Posebno koristna je pri driti in griži, dalje pri sesalnih in obistnih boleznih, a t. d. pri kamnju, pri prisadljivem a bolehnem draženju v scalni cevi, zaprtji, pri bolehnem bodenju v obistih in mehurji, trganje v mehurji i. t. d. — Najbolje in in neprecenljivo sredstvo ne samo pri vratnih in prsnih boleznih, ampak tudi pri pljučnici in sušenju v grlu. (L. S.) Rud. Wurzer, zdravilni svetovalec in člen mnogo učenih družtev.

Winchester, Angleško, 3. decembra 1842.

Vaša izvrstna Revalesscière je ozdravila večletne i nevarnostne prikazni, trebušnih bolezni, zaprtja, bolne čutnice in vodenico. Prepričal sem se sam gledé vašega zdravila, ter vas toplo vsakemu priporočam. James Shoreland, ranocelnik, 96. polka.

Izkušnja tajnega sanitetnega svetovaleca gosp.

Dr. Angelsteina.

Berolin, 6. maja 1856.

Ponavljaje izrekam gledé Revalesscière du Barry 75estransko, najbolj spričevalo.

Dr. Angelstein, tajni sanit. svetovalec.

Montona, Istra.

Učinki Revalesscière du Barry so izvrstni.

Ferd. Clausberger, c. kr. okr. zdravnik. Spričevalo št. 76.921.

Obergimperm, (Badensko), 22. aprila 1872.

Moj pacient, ki je uže bolehal 8 tednov za strašnimi bolečinami vnetic jeter, ter ničesar použiti nij mogel, je vsled rabe Vaše Revalesscière du Barry popolnoma zdrav.

Viljem Burkart, ranocelnik.

Št. 80.416. Gosp. F. V. Beneka, pravi profesor medicine na vseučilišču v Mariboru (Nemčija), piše v „Berliner Klinische Wochenschrift“ od 8. aprila 1872 to le: „Nikdar ne zabim, da je ozdravila enega mojih otrok le takozvana „Revalenta Arabica“ (Revalesscière). Dete je v 4. mesecu vedno več in več hujšalo, ter vedno bljuvalo, kar vsa zdravila nijso bila v stanu odpraviti; toda Revalesscière ga je ozdravila popolnoma v 6 tednih.

Št. 79.810. Gospo vdovo Klemmovo, Düsseldorf, na dolgoletnem bolehanju glave in davljenju.

Št. 64.210. Markizo de Brehan, boleha je sedem let, na nespanji, treslici na vseh udih, shujšani in hipohondriji.

Št. 65.715. Gospodični de Montlouis na neprebavljenju, nespanji in hujšanju.

Št. 75.970. Gospoda Gabriela Tešnerja, slušatelja višje javne trgovinske akademije dunajske, na skoro breznađejni prsni bolečini in pretresu čutnic.

Št. 75.877. Flor. Köllerja, c. kr. vojašk. oskrbnika, Veliki Varaždin, na pljučnem kašlju in bolehanju dušnika, omotici i tiščanji v prsih.

Št. 75.928. Barona Sigmo 10letne hramote na rokah in nogah i. t. d.

Revalesscière je 4krat tečnejša, nego meso, ter se pri odraslih in otrocih prihrani 50krat več na ceni, gledé hrane.

V plehastih pušicah po pol funta 1 gold. 50 kr., 1 funt 2 gold. 50 kr., 2 funta 4 gold. 50 kr., 5 funtov 10 gold., 12 funtov 20 gold., 24 funtov 36 gold.,

Revalesscière-Biscuiten v pušicah a 2 gold. 50 kr. in 4 gold. 50 kr. — Revalesscière-Chocolatée v prahu in v ploščicah za 12 tas 1 gold. 50 kr., 24 tas 2 gold. 50 kr., 48 tas 4 gold. 50 kr., v prahu za 120 tas 10 gold., za 288 tas 20 gold., — za 576 tas 36 gold.

Prodaje: Barry du Barry & Comp. na Drnaji, Wallfischgasse št. 8, v Ljubljani Ed. Mahr, J. Svoboda, lekar pri „zlateg orlu“, v Gradcu bratje Oberanzmeyer, v Lince bratje Diechtl & Frank, v Celovci P. Birnbacher, v Lendvi Ludvig Müller, v Mariboru M. Morio, v Meranu J. B. Stockhausen, v Zagrebu v lekarnici usmiljenih sester, v Čerovicah pri N. Snirhu, v Oseku pri Jul. Davidu, lekarju, v Gradcu pri bratih Oberanzmeyer, v Temešvaru pri Jos. v. Papu, mestnemu lekarju, pri C. M. Jahnerju, lekarju, v Varaždinu pri lekarju dr. A. Halterju, kakor v vseh mestih pri dobrih lekarjih in specerijskih trgovcih; tudi razpošilja dunajska hiša na vse kraje po poštnih nakaznicah ali novzetih.

(214)

Razglas.

Na deželnej realnej gimnaziji v Ptujju se bode s početkom učnega leta 1876 nastavilo mesto učenika klasične filologije z nemškim učnim jezikom.

Prosilci za to mesto, s katerim je združena letna plača 1000 gold. z aktivno doklado 200 gold. in pravico do petletnih doklad po 200 gold., naj svoje, s potrebnimi spričevali predvidene prošnje najdalje do 10. septembra 1875 pri deželnem odboru štajerskem vložijo.

Zmožnost, tudi v francosčini podučevati, se posebno želi. Ako se zmožni prosilci ne oglasijo, se bode služba z enim suplentom namestila, in se zarad tega tudi sposobni suplentje k natečaju vabijo.

(Natančneje v št. 197 „Slov. Nar.“)

V Gradcu, 27. avgusta 1875. (293—3)

Od deželnega odbora štajerskega.

Dunajska borza 3. septembra.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih . 69 gl. 80 kr.
Enotni drž. dolg v srebru . 73 „ 40 „
1860 drž. posojilo . 112 „ — „

Akcije narodne banke . . .	920	—
Kreditne akcije . . .	206	50
London . . .	111	85
Napol. . .	8	91
C. k. cekini . . .	5	26 1/2
Srebro . . .	01	75

Nadučiteljska služba.

Na narodnej šoli v Vitanji se razpisuje nadučiteljska služba s služnino 600 gl., potem 50 gl. priklade in prostim stanovanjem.

Prositelji, zmožni slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, imajo svoje dokumentirane prošnje pōtem predstavljene šolske gospodske do konca septembra t. l. vposlati krajnemu šolskemu svetovalestvu v Vitanji (Post Weitenstein).

Okrajni šolski svet Konjiški,

dne 20. avgusta 1875.

(295—1)

Predsednik: Haas l. r.

Brezplačno se sprejme za

Praktikanta

dijak, slovenskega in nemškega jezika zmožen, ki je vsaj nižjo gimnazijo dobro dokončal v lekarni podpisane.

Pogodbe se zvedo pismeno pri

Cæsar Emil Andrieu-tu,

lekarniku v Radgoni.

(Radkersburg, Steiermark.)

(291—3)

Lekarna Piccoli.

Menoti-Pastilje (ki so na dunajske svetovne izložbi 1873 dobile darilo). Te pastilje čudovito delajo proti prehlajenju in krču, kakor proti kašlju, jetiki, ki se še le začena, proti hripi, boleznim na pljučih in v grlu, in proti vsakovrstnem kašlju, tudi kroničnem. Škatljica velja 75 kr.

Neizmotljivo sredstvo zoper mrzlico.

Učinek tega leka je dokazana istina in vsaki bolnik, ki je lek uže poskusil sam na sebi, se bode radostno prepričal, da je najmočnejše in zanesljivejše sredstvo do sedaj znanih zoper ponavljajočo se mrzlico. 1 steklenica 80 kr.

Pravi sajdlincev pulver. Nareja se z čisto kemičnih tvarin. 1 škatlja 80 kr., 1 tucat škatelj 6 gold. 60 kr.

Pravo vinsko žganje z soljo, v pomoč bolehnemu človeštvu, pri vsih notranjih in vnanjih prisadnih, zoper večino boleznij, posebno za vsakovrstne rane itd. 1 steklenica 40 kr.

Rajževi pulver. Izključljivo iz vegetabilnih tvarin, posebno zdrav za kožo, katerej podeli izvirno brhkost in čvrstost, kar se nahaja le pri mladini. 1 paket 10 kr., 1 škatlja 40 kr.

Ribje olje, pošiljano na ravnost iz mesta Bergen na Norveškem, brezkusno in ne slabodiseče, 1 originalna steklenica 80 kr.

Sok iz Tamarinde. Po mrzlih sredstvih iztlačen. Učinkuje znamenito krepilno in olajšajoče. 1 steklenica 40 kr. (132—94)

Naročila se izvršujejo vračajočoj se pošto proti poštnemu povzetju.

Tuji.

2. septembra:

Evropa: Reiniš iz Dunaja. — Kluge iz Dunaj. Novega mesta. — Goglia iz Dunaja.

Pri Slonu: Ulih iz Temešvara. — Frankenberger iz Dunaja. — bar. Bourguignon iz Pulja. — Fischkandel iz Gorice. — Lucarič iz Reke. — Jurberg iz Dunaja. — dr. Ederer iz Gradca.

Pri Malič: Lininger iz Gradca. — dr. Ferjančič iz Dunaja. — Wagner iz Reke. — Wenzovsky iz Idrije. — Zakrajšek iz Gradca. — Gerstler iz Dunaja. — Venuti iz Reke.

Izdatelj in urednik Makso Armič.

Strelovod.

Pogostne strele v poslednjem času v poslopja, ki so brez strelovoda, napotile so podpisane, da opozori posebno občinstvo na svoje poskušene strelove najnoveje sestave in je priporoča. Stroški se naznanijo, in so izračunjeni prav po ceni. Ignacij Tagleicht, skladišče strelovodov, na drobno in debelo. Od 12. avgusta I. Heiligenkreuzerhof, Grashofgasse 3, Wien.

Naročila iz provincij bodo hitro in redno izvršene.

Lasinina in usk „Narodne tiskarne“.